

## “Καλλιτεχνική” Εκπαίδευση Ενηλίκων

της Μελίνας Παπανέστωρος

Στην Ελλάδα αρχίζουμε δειλά-δειλά να συνειδητοποιούμε τα οφέλη από τη χρήση των τεχνών στην εκπαίδευση αλλά και της ίδιας της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης. Η διαδικασία όμως είναι προσανατολισμένη στα παιδιά και κυρίως στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Όμως και οι ενήλικες έχουν να ωφεληθούν πολλαπλά από την εμπειρία της μάθησης μέσω των τεχνών και της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης.

Εξετάζοντας τη βιβλιογραφία για διάφορα επιμορφωτικά προγράμματα ενηλίκων βλέπουμε ότι τα κίνητρα και οι στόχοι τόσο των εισηγητών όσο και των συμμετεχόντων στην “καλλιτεχνική” εκπαίδευση ενηλίκων ποικίλουν. Τα παρακάτω παραδείγματα αφορούν διαφορετικούς εισηγητές: εκπαιδευτές ενηλίκων (Dirkx, Dreybus, Kazemek & Rigg), καλλιτέχνες/ εκπαιδευτές τεχνών που δουλεύουν με ενήλικες (Apol & Kambour, Buell) και εκπαιδευτές που χρησιμοποιούν τις τέχνες σε άλλα θέματα (Alburgy).

Σε κάποιες περιπτώσεις οι εκπαιδευτές ενηλίκων αναζητούν τρόπους να καλλιεργήσουν τη φαντασία και να βάλουν τους ενήλικες σε ένα νέο δρόμο εξερεύνησης του εαυτού τους και της σχέσης τους με τον κόσμο (Dirkx 2000, Kazemek & Rigg 1997). Μιλούν δηλαδή για την αισθητική αγωγή σαν μέσο επιμόρφωσης που δίνει την ευκαιρία στους ανθρώπους να επαναπροσδιορίσουν τον κόσμο τους. Στην περίπτωση φυλακισμένων οι τέχνες μπορούν να βοηθήσουν στην εκπαίδευσή τους, στην ανάπτυξη επικοινωνιακών ικανοτήτων και στην εξερεύνηση διαφορετικών συστημάτων αξιών. Για παράδειγμα, σε εργαστήρια θεάτρου ενός προγράμματος επιμόρφωσης φυλακισμένων χρησιμοποιούνταν οι εμπειρίες των συμμετεχόντων για να ενισχυθούν οι πρακτικές επιμόρφωσης και να επαναπροσδιορίσουν τις εμπειρίες τους μεταφορικά (Kett 2001).

Μια άλλη προσέγγιση των τεχνών σαν μέσο εμπειρικής μάθησης είναι αυτή του Duke University στον κλάδο της διοίκησης επιχειρήσεων. Σ’ αυτό το πρόγραμμα οι διευθυντές παρομοιάζονται με τους καλλιτέχνες στο ότι και οι δύο ξέρουν να καθοδηγούν, να ενθαρρύνουν, να παίρνουν ρίσκα, να καινοτομούν, να εμπνέουν και εκφράζουν ένα όραμα. Και οι δύο χρησιμοποιούν τις δυνατότητες της συναισθηματικής παρατήρησης και κριτικής σκέψης.

Σε άλλα προγράμματα οι τέχνες χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη της επικοινωνίας και αυτογνωσίας. Οι Apol και Kambour (1999) χρησιμοποιούν το χορό και το γράψιμο σε εφήβους και ενήλικες για να ενεργοποιήσουν τις ικανότητες της λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας στην έκφραση των «σύνθετων φυσικών, κοινωνικών και ψυχολογικών θεμάτων στη ζωή τους». Τέτοια οφέλη της καλλιτεχνικής δραστηριότητας είναι συχνά ένα σπουδαίο κίνητρο για συμμετοχή στις τέχνες.

Στην έρευνα των Bardsley και Soskice (1998) το ένα τρίτο των ενηλίκων μαθητών ήθελε ικανότητες σχετικές με τη δουλειά τους αλλά στην πλειοψηφία τους ωφελήθηκαν από την αύξηση της αυτοπεποίθησης και των πνευματικών και φυσικών ικανοτήτων και από τη δυνατότητα ανάκαμψης από αρρώστια ή προσωπική απώλεια. Παρομοίως σε ένα μάθημα μουσικής αγωγής, τα δύο τρίτα των ενηλίκων συμμετεχόντων εντόπισαν θεραπευτικά κίνητρα όπως το να ξεπεράσουν το άγχος (Buell in Jones, McConnell, Normie 1996).

Τα περισσότερα προγράμματα καλλιτεχνικής επιμόρφωσης ενηλίκων ξεκινούν με το συμπέρασμα ότι κάθε άνθρωπος είναι προικισμένος με δημιουργικές κλίσεις και ότι οι τέχνες μπορούν να παίξουν έναν αναπόσπαστο ρόλο στη ζωή του καθενός, καθώς βοηθούν να ανακαλύψεις καινούργιους τρόπους για να δεις, να ακούσεις, να σκεφτείς, να νιώσεις το περιβάλλον, τους γείτονες, την κοινωνία. Απ’ την άλλη μεριά έχουμε δραστηριότητες εκπαίδευσης ενηλίκων όπου οι τέχνες θεωρούνται εργαλεία και χρησιμοποιούνται ως μέσον μετάδοσης γνώσεων. Οι στόχοι στις δύο αυτές περιπτώσεις είναι διαφορετικοί και γι’ αυτό τα αντίστοιχα προγράμματα πρέπει να αξιολογηθούν με διαφορετικό τρόπο. Δεν υπάρχει ασ πούμε λόγος να κάνουμε κριτική για το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας που σκοπό έχει να διδάξει σε διευθυντικά στελέχη νέους τρόπους διοίκησης. Πρέπει να την αξιολογήσουμε για το εάν συμβάλει πράγματι στην καλύτερευση των διοικητικών ικανοτήτων τους.

Οι τέχνες και η αξία της χρήσης τους στην εκπαίδευση έχουν κατ’ επανάληψη διερευνηθεί μέσα από το περιοδικό αυτό. Κλείνοντας τη μικρή καταγραφή για την εφαρμογή τους σε προγράμματα επιμόρφωσης ενηλίκων θέλω να πω κάτι που εμείς οι ηθοποιοί συχνά λέμε. Θα έπρεπε όλοι οι άνθρωποι ανεξάρτητα από τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό να

περάσουν από μια δραματική σχολή. Γιατί έτσι θα γίνουν καλύτεροι άνθρωποι και καλύτεροι επαγγελματίες. Καθώς βέβαια κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, εύχομαι τουλάχιστον να διευρυνθεί η χρήση των τεχνών στην δια βίου εκπαίδευση ώστε να μπορέσουν όλοι να γευτούν τα οφέλη.

### **Βιβλιογραφία – πηγές**

- David J. Jones, *Towards A Generic Approach to Assessment in Adult And Continuing Education*, <http://www.edst.educ.ubc.ca/aerc/2000/jonesd-web.htm>
- David J. Jones, *Learning Culture*, <http://www.edst.educ.ubc.ca/aerc/2001/2001jones.htm>
- David J. Jones, *Different theatres, different audiences: the arts and the education of adults*, Paper presented at SCUTREA, 29th Annual Conference, 5-7 July 1999, University of Warwick, <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/000001002.htm>
- Sandra Kerka, *Adult Learning In and through the Arts*, ERIC Digest No. 236, <http://web.macam.ac.il/~rgarr/AdultLearningInandthroughtheArts.htm>
- Williams, D. *The Social Impact of Arts Programs. How the Arts Measure Up: Australian Research into Social Impact*. Working Paper 8. Comedia (UK), 2000. <http://www.artshaus.com.au/communityarts/papers/Commedia.htm>
- Dirkx, J. M. *Transformative Learning and the Journey of Individuation*. ERIC Digest No. 223. Columbus: ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education, 2000. (ED 448 305) <http://www.ericdigests.org/2001-3/journey.htm> & [http://www.ericfacility.net/databases/ERIC\\_Digests/ed448305.html](http://www.ericfacility.net/databases/ERIC_Digests/ed448305.html)
- Clover, D. E. "Feminist Artist-Educators and Community Revitalisation." In 20th Anniversary Conference of the Canadian Association for the Study of Adult Education, edited by Tom Nesbit, pp. 43-48. Quebec: Laval University, 2001. <http://www.oise.utoronto.ca/CASAE/cnf2001/clover.pdf>
- Alburty, S. "A Cast of Leaders." *Fast Company* no. 28 (October 1999): 240-260. <http://www.fastcompany.com/online/28/broadway.html>
- Deidre Williams, COMEDIA, *The Social Impact of Arts Programs, How The Arts Measure Up*: <http://www.artshaus.com.au/communityarts/papers/Commedia.htm>

---

ΠΗΓΗ: Περιοδικό ΘΕΑΤΡΟμάθεια. Τεύχος 10ο (Μάιος-Αύγουστος 2005)